

Helyzetértékelés és fejlesztési koncepció

a 2011-2013 közötti időszakra

Borsod-Abaúj-Zemplén megyében

Miskolc, 2011. augusztus 18.

TARTALOM

I. Helyzetértékelés	8
1. Előzmények	8
1.1. Az 1970-1990 közötti időszak	8
1.2. Az 1990-2000 közötti időszak	10
1.3. A 2000-2010 közötti időszak	
2. Borsod-Abaúj-Zemplén megye jelenlegi helyzete	11
2.1. Népesség	11
2.2. Gazdasági szerkezet	11
2.3. Vállalkozási aktivitás	12
2.4. Kutatás-fejlesztés	12
2.5. Beruházások	12
2.6. Bruttó hazai termék (GDP)	12
2.7. Munkaerőpiac	13
2.8. Szociális helyzet	15
2.9. Településszerkezet, önkormányzatok	16
2.10. Települési infrastruktúra	17
3. Részvétel a hazai pályázati rendszerekben	17
3.1. Pályázati aktivitás	17
3.2. Az EU-s pályázati forrásokból megvalósított önkormányzati és önkormányzati partnerséggel megvalósított fejlesztések (kiemelve kis projektek)	18
3.3. Lehetőségek, eredmények	19
3.4. Alapvető problémák a vidéki településeken	19
3.5. A helyi fejlesztések megvalósulásának, a tervezett fejlesztések működésének akadályai	
3.6. A pályázati aktivitással összefüggő fő problémák	20
Összefoglalás	20
II. A meglévő és elérhető erőforrásokra alapozott fejlesztési irányok, koncepcionális javaslatok a 2011-2013-as időszakra (bekalkulálva a jelenlegi pályázati rendszer korlátait)	22
1. A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei fejlesztési koncepció közvetlen céljai	22
1.1. Fő cél	22
1.2. A fő cél elérését megalapozó részcélok	22
2. A 2011 – 2013 időszakban a fejlesztésekhez rendelkezésre álló erőforrások	22
2.1. Saját erőforrások	22
2.2. Külső erőforrások	23
3. Az online és személyes interjúk alapján készült projektgyűjtés eredménye, a közszférára és a 2011-2013-as időszakra vonatkozóan, a projekt jellege, célja szerint	24
4. A megyei (2011-2013) önkormányzati, önkormányzati társulási és civil szervezeti projekt-listában szereplő pályázott projektek fő célja	26
5. A 2011-2013-as célok megvalósításához végrehajtandó feladatok, szükséges akciók	26
5.1. Megyei szinten	26
5.2. Kormányzati szinten	28
6. A projektgyűjtés eredménye	29
III. Javaslatok a leghátrányosabb helyzetű megyéknek a jelenleginél sokkal hatékonyabb támogatására	34
Mellékletek	

Feladat: Rövid, aktualizált megyei helyzetértékelés és a 2011-2013-as évekre fejlesztési koncepció elkészítése Borsod-Abaúj-Zemplén megye önkormányzati (köz)szférájára vonatkozóan, beleértve az ágazati programokat is.

A 2011-2013-as években megvalósítható Borsod-Abaúj-Zemplén megyei projektek listájának elkészítése az önkormányzati (köz)szférára kiterjedően, a támogatási igény mértékére és a projektek előkészítettségére, valamint az operatív programokba történő besorolásra vonatkozó szempontok alapján

Megbízó: Észak-Magyarországi Regionális Fejlesztési Ügynökség (NORDA)

Képviselője: Kormány Krisztián, ügyvezető igazgató

Megbízott: Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Fejlesztési Ügynökség Közhasznú Nonprofit Kft.

Képviselője: dr. Némethi Lajos, ügyvezető igazgató

A munkában résztvevő szakértők, munkatársak:

Alföldi László, közgazdász, önkormányzati szakértő

Bujdosné Lengyel Eszter: területfejlesztési akkreditált change menedzser szakértő;

dr. Bérczes Tamás: jogász, területfejlesztési szakértő;

Dobainé Szolga Viktória: nemzetközi referens, térségfejlesztési menedzser, Európa szakértő;

Hanis Béla: gépészmérnök, vidékfejlesztési EU PCM szakértő;

Köteles Tibor: építőmérnök, monitoring menedzser;

Stehlik Ágnes: projektmenedzser, Európa szakértő, szakközgazdász;

Tari László: informatikus, adatbázis referens.

Közreműködő partnerek:

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Területfejlesztési Tanács tagjai

Borsod-Abaúj-Zemplén megye településeinek önkormányzatai

Borsod-Abaúj-Zemplén megye kistérségi társulásai

Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzata

Miskolc Holding Önkormányzati Vagyonkezelő Zrt.

Miskolci Közlekedési Zrt.

Miskolci Turisztikai Kft.

Miskolci Állatkert és Kultúrpark

AVE Miskolc Környezetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Kft.

Központi Statisztikai Hivatal Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Igazgatósága

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központja

Türr István Képző- és Kutatóintézet Miskolci Igazgatóság

Aggteleki Nemzeti Park Igazgatósága

Bükk Nemzeti Park Igazgatósága

Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat Borsod-Abaúj-Zemplén megyei LEADER

Akciócsoportjai

Dél-Borsodi Akciócsoport

Borsod-Torna-Gömör Egyesület

D. Z. Nektár LEADER Nonprofit Kft.

Bükk-Mak LEADER Nonprofit Kft.

Abaúj LEADER Egyesület

Észak-Borsodi LEADER Unió Helyi Közösség Egyesület

Zempléni Tájak Vidékfejlesztési Egyesület

Észak-Magyarországi Regionális Vízművek Rt.

Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság

Borsodvíz Zrt.

Miskolci Vízmű Kft.

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kereskedelmi és Iparkamara

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Agrárkamara

Nemzeti Infrastrukturális Fejlesztő Zrt.

Észak-Magyarországi Közúti Igazgatóság

Civil szervezetek, Tanácsadó és projektmenedzsment szervezetek

Együtt az Abaúji Megújuló Energiák Termesztéséért, Felhasználásáért Szakmai

Egyesület – Hidasnémeti

Abaújrakezdés Közhasznú Egyesület – Abaújszántó

Roma szervezetek

Phralipe Korláti tagszervezete (egyesületi országos hálózat)

Csereháti Roma Önségítő Közhasznú Egyesület – Edelény, Szikszó

Lungo Drom Egyesület – Boldogkőváralja

Cigány Kisebbségi Önkormányzatok

Vizsoly

Vilmány

Vállalkozások:

Agrárcenter Mezőgazdasági termelő, kereskedő Zrt.

Agrofer Business Kft.; Hidasnémeti

Az anyag elkészítéséhez felhasznált dokumentumok:

Országos szintű dokumentumok:

Törvény a területfejlesztésről és területrendezésről
1996. évi XXI. törvény

Törvény a települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásáról
2004. évi CVII. Törvény

Új Országos Területfejlesztési Koncepció
97/2005. (XII. 25) sz. országgyűlési határozat

Új Magyarország Vidékfejlesztési Program Terve a 2007-2013-as időszakra

Új Magyarország Vidékfejlesztési Program félidős beszámolója a 2007-2010-es időszakra

Új Magyarország Fejlesztési Terv a 2007-2013-as időszakra

Új Széchenyi Terv
2011.

Borsod-Abaúj-Zemplén megyére vonatkozó helyi dokumentumok:

Borsod-Abaúj-Zemplén megye Integrált Szerkezetátalakítási és Válságkezelési Programja
1995.

Borsod-Abaúj-Zemplén megye Agrárfejlesztési Stratégiája
1996.

Borsod-Abaúj-Zemplén Megye Idegenforgalmi Fejlesztési Stratégiája
1997.

Integrált Szerkezetátalakítási és Válságkezelési Program végrehajtásának folyamata és eddigi eredményei Borsod-Abaúj-Zemplén megyében (1995-1998)
1999.

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Fejlesztési - Felzárkóztatási Program (2000-2002)
1999.

Borsod-Abaúj-Zemplén megye Területfejlesztési Konceptiója
1999.

A felzárkózásért (Borsod-Abaúj-Zemplén megye az ezredfordulón)
2000.

Javaslat a területfejlesztési felzárkóztatási program folytatására Borsod-Abaúj-Zemplén,
Nógrád és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyékben
2002.

Középtávú stratégia és operatív program a Borsod-Abaúj-Zemplén megye területén élő romák helyzetének javítására
2003.

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat Középtávú Fejlesztési Programja
(2004-2006)
2004.

Borsod-Abaúj-Zemplén megyei turisztikai együttműködési hálózat (klaszter) kialakítási lehetőségei
2004.

Borsod-Abaúj-Zemplén megye Innovációs Fejlesztési Stratégiája
2005.

Miskolc Kistérség Többcélú Társulása Területfejlesztési Konceptió, Stratégia és Operatív Program 2007-2013
2005.

Miskolc Megyei Jogú Város 2007-2013 közötti időszakra vonatkozó városfejlesztési stratégiája és operatív programja
2005.

Észak-Magyarországi Régió Regionális Operatív Programja (2007-2013)
2006.

Miskolc Megyei Jogú Város Környezetvédelmi Programja

Magyarország 2015 Projekt – kutatási terv

Borsod-Abaúj-Zemplén megye Területrendezési Terve
2009.

Az anyag elkészítésének, a projektek gyűjtésének módszere:

- önkitöltéses adatlap – 358 polgármesternek kiküldve;
- személyes interjúk az önkormányzati társulások vezetőivel, városi és kistérségi központok polgármestereivel, kisebb települések polgármestereivel;
- személyes interjúk az önkormányzatokkal együttműködő gazdaságfejlesztő vállalkozások vezetőivel (kistelepüléseken, kistérségi központokban);
- személyes interjúk a közszolgáltatási intézmények vezetőivel (vízügy, út, munkaügy... stb.)

A kérdőíves felmérés eredményeinek összefoglalása

1. Települések

Szervezet	Önkormányzatok száma		Online megkeresettek		Személyesen megkeresve		Megjegyzés
	Összesen db	Ebből város db	Összesen db	Válaszolt db	Összesen db	Válaszolt db	
B-A-Z MFÜ	358	28	372	200	32	32	Kedvező fogadókészség; konstruktív együttműködés

2. Kistérségek

Szervezet	Kistérségek száma	Online megkeresettek		Személyesen megkeresve		Megjegyzés
	Összesen db	Összesen db	Válaszolt db	Összesen db	Válaszolt db	
B-A-Z MFÜ	15	15	6	15	15	A nyári időszak ellenére aktív közreműködés, segítőkészség

3. Összesítés a beérkezett adatlapok alapján

Beérkezett dokumentumok							
S.sz.	Kistérség	Település	Adatlap	Projekt lapok			
				Összesen	Engedélyes, kivitelei terv	Kidolgozott koncepció	Ötletszintű
501	Miskolci	40	17	103	34	32	37
502	Edelényi	47	30	79	15	30	34
503	Encsi	36	2	5	3	1	1
504	Kazincbarcikai	32	13	22	13	7	2
505	Mezőkövesdi	21	10	40	7	16	17
506	Ózdi	29	11	32	5	20	7
507	Sárospataki	16	12	30	10	6	14
508	Sátoraljaújhelyi	19	10	16	2	9	5
509	Szerencsi	18	15	51	6	15	30
510	Szikszói	23	6	16	3	10	3
511	Tiszaújvárosi	16	10	42	9	22	11
512	Abaúj-Hegyközi	24	16	36	10	12	14
513	Bodrogekői	17	17	68	10	44	14
514	Mezőcsáti	9	4	22	1	15	6
515	Tokaji	11	10	37	7	21	9
Összesen		358	183	599	135	260	204
501	Miskolci vállalatok			17	0	6	11
B-A-Z megye			x	13	0	3	10
Kistérségek							
501	Miskolci kistérség		0				
502	Edelényi		x	5	0	0	5
503	Encsi		x	8	4	3	1
504	Kazincbarcikai		0				
505	Mezőkövesdi		0				
506	Ózdi		x	12	4	5	3
507	Sárospataki		0				
508	Sátoraljaújhelyi						
509	Szerencsi		0				
510	Szikszói		x	6	0	6	0
511	Tiszaújvárosi		0	10	1	1	8
512	Abaúj-Hegyközi		0				
513	Bodrogekői		x	6	1	5	0
514	Mezőcsáti		x	2	0	0	2
515	Tokaji		x				
Összesen		15	6	49	10	20	19
Mindösszesen			190	678	145	289	244

I. Helyzetértékelés

1. Előzmények

Az előzmények ismerete – a jövőbeni fejlesztési eredmények érdekében – feltétlenül szükséges, mert az előzmények alapvetően meghatározták, és ma is meghatározzák a megyében élő emberek cselekvési képességét.

Borsod-Abaúj-Zemplén megye – monokulturális gazdasági szerkezete (bányászat, kohászat, gépipar, nehézszerkezet) ellenére – ipari és mezőgazdasági tevékenységével **évtizedeken keresztül az ország meghatározó**, alapvetően alapanyag-termelő, vonzó, magas foglalkoztatást biztosító **bázisa volt..**

Visszaesése, **mai siralmas helyzete is hosszabb folyamat következménye.** Megértéséhez szükséges az előzmények rövid áttekintése.

1.1. Az 1970-1990 közötti időszak:

- az első olajválságra adott válasz, az 1971-es ún. „KGST Komplex Program” hazánk és a megye számára ideiglenes előnyöket jelentett, az 1979-ben bekövetkezett második olajárrobbanást (1979) követően viszont – hosszabb távon – katasztrofálisnak bizonyult;

1.2. Az 1990-2000 közötti időszak:

- már az 1980-as évek végétől **alapvető gazdasági, társadalmi, politikai változások** történtek Magyarországon;
- a gazdaságban ez volt a **direkt** gazdaságirányítási rendszerről az **indirekt** gazdaságirányítási rendszerre történő áttérés időszaka, melynek részeként:
- a **piaci viszonyok** kialakulása, a **gazdasági verseny** kibontakozása sok tekintetben negatívan érintette az ország gazdaságát:
 - a tradicionális (*többnyire korszerűtlen, nem versenyképes*) ágazatok, technikák és technológiák leértékelődtek,
 - az ipari és mezőgazdasági termelés jelentősen visszaesett,
 - a nagy tömegben és szerényebb minőségben is fogadóképes keleti piacokat elvesztettük,
 - a korábbi húzóágazatok (pl. *bányászat, kohászat, gépipar*) összeomlottak,
 - a gazdaság struktúrája alapvetően átalakult: megszűntek a több ezer/tízezer embert foglalkoztató nagyüzemek,
 - megélhetés-képtelen kényszervállalkozások tízezrei jöttek létre,
 - a mezőgazdaságból élők jelentős tömegei veszítették el megélhetési forrásaikat,
 - drasztikusan megnőtt a munkanélküliség.
- a **nagy horderejű változásokat** az egyes megyék, illetve az egyes ágazatok eltérően élték meg, vésztették át; különösen **az ország három megyéjét érintették drámai módon.**

- Borsod-Abaúj-Zemplén, Nógrád, illetve Szabolcs-Szatmár-Bereg megyék **az ország válságterületeivé váltak;**
- **Borsod-Abaúj-Zemplén** megyében a *nehézipar (ezen belül a kohászat és a bányászat)* összeomlása, a jelentős képzési hagyományok és meglévő intézmények ellenére a humán erőforrás elvándorlása, a mindezek következtében kialakult társadalmi, gazdasági feszültségek jelentették a fő gondot;
- **Borsod-Abaúj-Zemplén** megye az 1950-es évek elejétől az iparfejlesztési politika egyik kiemelt célterülete volt, elsősorban a nehézipar (*bányászat, kohászat, gépipar, vegyipar*) révén. A „*nehézipar fellegvára*” a megyében élő lakosság jelentős körének munkát, ezáltal relatív jólétet biztosított. A piaci viszonyokhoz való igazodás sokk-hatást kiváltó gazdasági, társadalmi, szociális, morális válságot, leépülést okozott. 1992-93-ban a munkanélküliek száma a százazres „*lélektani határt*” ostromolta (*25 % feletti megyei átlag, egyes településeken 70-80 %-os munkanélküliség*), veszélybe került a társadalmi béke (*petíciók, tüntetések, akciók: felvonulások, sztrájk és sztrájk-készültség, stb.*).
- az 1990-es évek elején a területfejlesztés intézményrendszere és az irányítás mechanizmusa még nem alakult ki; z ország különböző területein jelentkező problémák **közvetlen kormányzati eszközökkel** történő kezelése volt a jellemző;
 - az 1991-1994 közötti **egyedi beavatkozások** (*esetenként kihelyezett kormányüléseket követően hozott kormányhatározatok révén*) érintették a nevezett három megyét is;
 - a **speciális helyzetű kistérségekben** (*így például az ózdiban*) külön program alapján próbálták kezelni a helyi problémákat;
 - a válsághelyzet kezelésével összefüggésben, de a területfejlesztés közvetlen eszközrendszerétől eltérően – egyedi kormányhatározatok révén – 1991-1997 között **zajlott a borsodi acélipari reorganizáció.**
- az 1990-es évek közepétől kialakult, megerősödött a területfejlesztés intézményrendszere, megszülettek a **megyei tervezési alapidokumentumok, előtérbe került a programszerűség;**
- Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében **1994-ben kísérleti program** indult a problémák integrált kezelésére, a válsághelyzet megoldásában való helyi, állami, nemzetközi részvétel, a pénzügyi források integrálására, a programfinanszírozás bevezetésére;
- a két kísérleti megye közül azonban csak Borsod-Abaúj-Zemplén megyében került sor **1995-ben** – az Európai Unió területfejlesztési alapelveket figyelembe vevő – **Integrált Szerkezetátalakítási és Válságkezelési Program (ISZVP)** kidolgozására, a Kormány, valamint az EU Delegáció általi elfogadására;
- az 1999. évi költségvetési törvény a hároméves borsodi integrált programot egy esztendővel „**meghosszabbította**”;

1.3. A 2000-2010 közötti időszak:

- az 1990-es évek végén a három megye **közös erőfeszítései** az integráción és decentralizáción alapuló egységes támogatási rendszer bevezetésére nem jártak sikerrel;
 - Borsod is a többszörös finanszírozáshoz tért vissza, **elveszítve az ISZVP nyújtotta nagyfokú önállóságát**;
 - 2000 és 2002 között az ún. Fejlesztési-felzárkóztatási Program alapján működött a támogatási-pályázati rendszer, a korábbihoz képest **csökkenő forrásokkal** és a központi pályázati kiírások „klónozásával”;
 - 2006-ig még folyamatosan és drasztikusan **csökkenő kvázi többlettámogatásban** részesült megyénk, ezt követően már semmilyen pályázati forrás felett nem rendelkezett; jelenleg sem.
- **a borsodi programokhoz kapcsolódóan** több mint 50 milliárd forint állami támogatás több mint 250 milliárd forint fejlesztési értéket teremtett, mintegy 5000 új munkahely, létrehozását 17000 munkahely megtartását eredményezte. A problémák érdemi, tartós kezelésére a források nem bizonyul(hat)tak elegendőnek;
- **a nyugat-európai tapasztalatok egyértelműen azt bizonyítják**, hogy a válság kezelése és a gazdasági szerkezet átalakítása 10-25 éves folyamatban hozhat jól érzékelhető, megfelelően értékelhető, konkrét eredményeket, adott esetben a hazai „programmegyék” részére rendelkezésre bocsátott forrásoknál nagyságrenddel nagyobb forrás biztosítása mellett;
- az **úgynevezett „kemény” (számszerű, meghatározó jellegű) statisztikai mutatók segítségével végzett elemzés azt mutatja, hogy a támogatási rendszer hatékonysága más (jóval kedvezőtlenebb) a hátrányos helyzetű térségekben, mint a fejlettebb területeken.** A befektetett tőke kisebb hatékonysággal hasznosul, megyénk jelentős versenyhátrányban van a kedvezőbb adottságú közép-magyarországi, illetve dunántúli térségekhez képest;
- ellentétben az országos közvéleményben kialakult/kialakított képpel, miszerint hatalmas összegek kerültek Borsod-Abaúj-Zemplén megyébe, tények támasztják alá, hogy **a sokkal kedvezőbb helyzetű megyék** – nagyobb tőke-felvevőképességüknel fogva – a központi forrásokból jóval nagyobb eséllyel részesülhettek/részesültek támogatásban, a legkedvezőtlenebb helyzetű megyékben az úgynevezett többlettámogatással együtt sem éri el az összes támogatás a térségekbe jutó források mértékét;
- **megyénk gazdasága a mai napig törékeny maradt** és nem fejlődik abban az ütemben, amely lehetővé tenné a felzárkózást; a 15-20 évvel ezelőtti kulminálódott válság utóregéseit felerősítette a 2008-ban kezdődő – mai is tartó – pénzügyi-gazdasági világválság.

2. Borsod-Abaúj-Zemplén megye jelenlegi helyzete

A megye általunk legfontosabbnak ítélt társadalmi-gazdasági mutatóit vizsgáltuk.

2.1. Néesség:

- **a megye népességét tekintve** a főváros és Pest megye után a harmadik legnagyobb: 2011-ben 684,8 ezer fő; a lakosság tényleges fogyása harminc év alatt 127,5 ezer, tíz év alatt 68,7 ezer fő (9,1 százalék) volt, ami az országos átlag négyszerese, a csökkenés tehát gyorsul; a helyzetet tovább rontotta a megyéből való elvándorlás, amelynek ezer lakosra jutó éves mutatója -3,4 (2001) és -9,4 (2008) százalék között ingadozott; a megyén belül a népességcsökkenést valamennyi kistérség elszenvedte 2001 és 2010 között, leginkább a sátoraljaújhelyi (-12,9 %), a bodrogközi (-11,7 %) és az ózdi (-11,3 %), tehát a határmenti térség, legkevésbé az encsi (-2,4 %), a tiszaujvárosi (-3,4 %) és a miskolci (-5,6 %) részek.

2.2. Gazdasági szerkezet:

- **a megye ipari termelése** 2001 és 2009 között közel 85 százalékkal növekedett, kétszeresen meghaladva az országos átlagot (43,9 %), így részaránya 5,7 %-ról 7,3 százalékra emelkedett; közel tíz éves periódus két szakaszra bontható: 2001 – 2006 között igen dinamikusán nőtt a kibocsátás, így a megye változatlan áras termelése 2004-ben elérte az 1970-es, 2005-ben pedig (az országos tendenciától igencsak megkésve) az 1990-es saját szintjét. 2007 – től a növekedés megszűnt, sőt – a világválság hatására – negatívba fordult, megállítva a megyei teljesítőképesség régóta várt erősödését;
- **az építőipari termelése** 2002 és 2009 között 28,5 %-kal növekedett – és többnyire a lakásépítések elmaradása miatt – nem érte el az országos átlagot (+36,2 %). Részaránya így az ország építőipari termeléséből – szemben az ipari ágazatok tendenciáival – 3,6 %-ról 3,4 %-ra csökkent;
- **a mezőgazdasági termelésben** a szántó, kert, gyümölcsös termésterülete szinte változatlan volt a vizsgált tíz évben (40,5 %). A szőlőterület viszont, a 2000. évi 10,5 ezer ha-ról 2010-re 6,5 ezer ha-ra csökkent (már csak 0,9 %-ot tesz ki) Dinamikusán bővül a repceolaj előállítás (területe 2000 – 2009 között közel háromszorosára nőtt, utóbb már közel 26 ezer ha). Ellentétes utat jár be a cukorrépa, mivel 2007-ben még 2,5 ezer ha-ról takarítottak be, 2008-ban már csak 3 (!) hektárról, s 2009-ben nullára csökkent a termelés a megyében. Tíz év alatt negyedére csökkent a burgonyatermelés és felére a fontosabb zöldségfélék előállítás. A gyümölcsstermesztés tartja országos arányát (a termésmennyiség évente az országos 7-8 %-a), de a szőlő – a megye egyik reprezentánsa – lényegesen veszített jelentőségéből (a betakarított mennyiség 2000-ben 49 ezer, 2009-ben 27 ezer tonna volt). Borsod – Abaúj - Zemplén megyére jellemző, hogy szinte minden számottevő állatfajjal foglalkoznak a sertésállomány fogyatkozott meg (- 46,2 %), aránya 3,2 %;
- **a termelőágazatokban** végmenet változásokkal párhuzamosan az ország gazdasági életében a szolgáltató ágak szerepe vált meghatározóvá. 2009-ben a hazai bruttó hozzáadott érték kétharmada koncentrált a szolgáltató szektorban.
- **az idegenforgalmat** tekintve a megye országosan is kiemelkedő turisztikai adottságokkal rendelkezik, mind természeti környezetét, mind épített örökségét, mind kulturális rendezvényeit tekintve; a megye kereskedelmi szálláshelyei 2009-ben megközelítőleg 17.900 férőhellyel rendelkeztek, ami 2 ezerrel kevesebb a 2007-es mennyiségnél (válság). Ennek ezer lakosra jutó száma a megyében 26, néggyel kevesebb az országos átlagnál.
- még nagyobb az eltérés a megyében eltöltött – ezer lakosra jutó – vendégéjszakák száma tekintetében, ami a megyénkben 1014, országosan 1873 volt 2009-ben.

2.3. Vállalkozási aktivitás:

- Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a 2000 és 2009 között a regisztrált vállalkozások számbeli gyarapodása (+56%) valamivel meghaladta az országost (+48%), de a megye részaránya az ország egészét tekintve változatlanul 4,6 %, alacsony; az egyéni – többnyire **önfoglalkoztató, kényszerjellegű** – kisvállalkozások aránya a megyében magasabb (közel 63 %); 2007-ben 387 db külföldi érdekeltségű vállalkozás működött a megyében (ami az országos 1,1 %-a); az itt befektetett tőke mennyisége (201 milliárd Ft) a térség rendkívül gyenge tőkevonzó-képességét mutatja; felmérések szerint a vállalkozási hajlandóságot 11 százalékban az ötletek, 18 %-ban a képességek, 71 százalékban pedig a források hiánya befolyásolja.

2.4. Kutatás-fejlesztés:

- az innováció, a kutatás-fejlesztés a gazdasági fejlődés legfontosabb tényezője, motorja; Magyarországon az összes K+F ráfordítás 2005 és 2010 között 49,7 %-kal, 310,2 milliárd Ft-ra nőtt, de messze elmarad az EU-ban megcélzott 3 %-os GDP aránytól;
- Borsod-Abaúj-Zemplén megyében az ilyen ráfordításokra (mind állami, mind vállalati forrásokból) kevés jut, s bár összege 2010-ben 7,1 milliárd Ft-ra (2005-höz képest 69 százalékkal) nőtt, de aránya **a magyar K+F ráfordítások alig 2,3 %-át (!) teszi ki**; még kedvezőtlenebb, hogy a kutatóhelyek száma öt év alatt csak 23-mal (26,7 %), a kutató-fejlesztő helyek létszáma csak 4,8 %-kal (72 fővel) nőtt, nemcsak a fővárostól elmaradva, de a többi egyetemi nagyváros ilyen kutatói létszámának alig 1/3-át kitevé;
- megyénk elsősorban a Miskolci Universitas révén próbál lépést tartani a többi megyével

2.5. Beruházások:

- megyénkben a beruházások volumene az 1995-2000 közötti időszakban közel kétszeresére emelkedett, s a külföldi tőke beáramlása, a nagy útépitések valamint az integrált program „késleltető hatásmechanizmusa” (ti. a pályázatok kiírása és elbírálása, valamint a megvalósítás és a megvalósult projekt mérhető hatása időben, akár 3-5 évre elválík egymástól) miatt 2001 – 2005 között is nőtt;
- a tendencia ezt követően megfordult: gazdasági szervezetek beruházásainak teljesítményértéke 2005 és 2007 között 40 milliárd Ft-tal 122 milliárd Ft-ra csökkent, a megye összes beruházásainak értéke pedig 2008 évi 204 milliárd Ft-ról 2009 évre 158,6 milliárd Ft-ra (az országos 4,2 %-ára) mérséklődött;

2.6. Bruttó hazai termék (GDP):

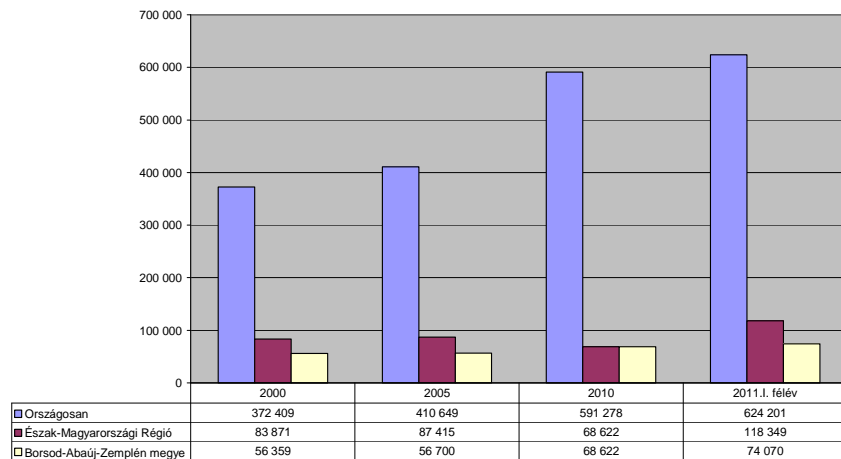
- nemzetgazdaságunk bruttó hazai terméke – piaci beszerzési áron – 2000 – 2009 között közel a duplájára, 13.359 md Ft-ról 25.054 milliárd Ft-ra nőtt; az egy főre jutó GDP alapján (vásárló paritáson, tehát összehasonlító áron) hazánk a 2005.évi 55 százalékról 64 %-ra emelte kibocsájtását és ezzel az Európai Unió 27 tagállama közül a 22. helyre került;
- Borsod – Abaúj – Zemplén megye gazdasági teljesítménye még ma is jelentős, az itt létrehozott bruttó hazai termék értéke a 2000. évi 630 milliárd Ft-ról 2005 évben 1.086 milliárd Ft-ra emelkedett, amellyel Pest megye után a 2. legjobban, ill. legtöbbet produkáló megye volt; ebben az időszakban az ipar, az építőipar termelése, a beruházások volumene az országos átlagot jóval meghaladóan nőtt; mindezzel a pozíciója is javult (az országos átlaghoz viszonyítva 63,8 százalékról 68,4 %-ra), így a 18. helyről a 14. helyre lépett előre a megyék rangsorában (2005);

- ezt követően a megye helyzete egyre inkább dekonjunkturába (termelő tevékenységek, beruházások visszaesése), és az egy főre jutó mutató csökkenésbe fordult; a megyék közötti rangsorban 2006-ban a 15., 2008-ban a 16., 2009-ben a 17. helyre kerültünk; **az évtized végi 61,2 %-os arány** (ez a 70-es években 111% volt, de még 1995-ben is 70%) igen **jelentős igen visszaesés**.

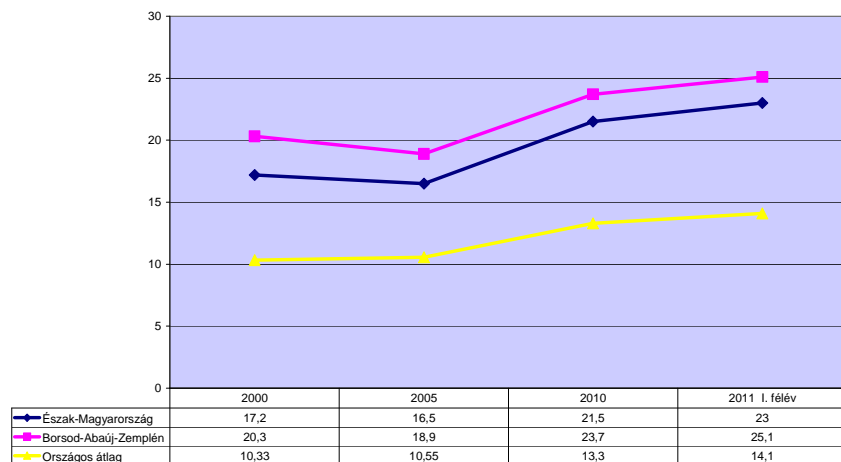
2.7. Munkaerőpiac:

- 2000 évben **az Európai Unió azt a célt fogalmazta meg**, hogy 2010-re a közösség foglalkoztatási aránya (a 15-64 éves népesség körében) 70%-ra emelkedjék, a munkanélküliség mérséklésével egyidejűleg; ténylegesen az Európai Unióban 64 %-ot tett ki a foglalkoztatási arány, elmaradva a kitűzött céltől; hazánkban 2010-ben a 15-64 éves népességet tekintve a foglalkoztatási ráta ettől is alacsonyabb: 55,4 % volt;
- megyénkben **a legégetőbb probléma** továbbra is **a rendkívül magas munkanélküliség!**

Regisztrált (munkanélküliek) álláskeresők száma 2005-2010-2011

Munkanélküliségi ráta 2000-2005-2010-2011. I. félév

Forrás: Munkaügyi Központ; módszer: A nyilvántartott álláskeresők száma a KSH Nemzetgazdasági Munkaerő-mérlegében publikált (a tárgyév megelőző év január 1-jére vonatkozó) gazdaságilag aktív népesség létszámához viszonyítva.

- a legnagyobb a munkanélküliek aránya abaúj-hegyközi, encsi és a bodrogi kistérségben (30 %);
- általában jellemző a **strukturális munkanélküliség**: a kereslet és a kínálat közötti éles ellentmondás (diszharmónia): kvalifikált munkaerőt felvenne a betelepült cég, de nincs alkalmas munkaerő az adott helyen vagy a környezetben.

Foglalkoztatási adatok a tartósan munkanélküliek vonatkozásában

(forrás: NFSZ, 2011. 02.18.)

2010. évi foglalkoztatási adatok, Borsod-Abaúj Zemplén megye és kistérségei – 15 - 64 éves korosztály

Megye	Kistérség	Munkanélküliségi ráta (%)	Tartós munkanélküliek száma (fő)	Foglalkoztatottak száma (fő)	Inaktívak (fő)	Foglalkoztatottsági ráta (%)	Aktivitási ráta (%)
B.-A.-Z.	Tiszaújvárosi	13,13	819	5 421	17 010	23,3	26,8
	Miskolci	14,5	7 376	43 484	134 657	23,4	27,4
	Mezőkövesdi	14,12	1 084	6 595	20 886	23,1	26,9
	Sátoraljaújhelyi	15,26	756	4 197	11 286	25,8	30,5
	Sárospataki	18,63	912	3 984	12 798	22,5	27,7
	Kazincbarcikai	19,43	2 191	9 084	30 718	21,6	26,8
	Szerencsi	22,1	1 610	5 672	21 550	19,7	25,3
	Tokaji	22,92	534	1 796	7 125	19,0	24,6
	Ózdi	23,41	3 094	10 124	32 414	22,2	29,0
	Mezőcsáti	25,38	603	1 773	7 278	18,4	24,6
	Edelényi	26,47	1 574	4 372	16 899	19,1	26,0
	Szikszeri	27,21	833	2 228	9 290	18,0	24,8
	Abaúj-Hegyköz	28,54	718	1 798	6 831	19,2	26,9
	Encsi	29,66	1 088	2 580	11 643	16,9	24,0
Bodrogközi	29,95	882	2 063	7 985	18,9	26,9	
Összesen átlagolva:		18,63	24 074	105 171	348 370	22,0	27,1
Országos átlag:		11,20	475 000	3 774 000	3 398 500	49,7	55,8

- ha az aktív korú lakosság létszámát összevetjük a gazdaságilag aktív lakosság létszámával, kiderül, hogy rendkívül **jelentős a látens, nem kimutatható munkanélküliség**, a mindenféle nyilvántartásból és ellátásból kiesettek száma. A megyék csekély eltartóképességéből adódóan ők a társadalom perifériájára szorultak, nincsenek a szociális ellátó rendszer „látószögében” sem; **döntő többségük roma, és mélyszegénységben él.**
- a regisztrált munkanélküliek 2/3-a egy év után kimarad a nyilvántartási rendszerből és később a munkanélküli központ támogatásával finanszírozott állást **nem tudja betölteni, mert nem rendelkezik legalább 3 hónapos regisztrált munkanélküli státusszal** (pl.: szociális szövetkezetek foglalkoztatási programjából azért maradtak ki néhányan a foglalkoztatásból, mert nem voltak regisztrált munkanélküliek: Mályi, Tiszatarján, Hidasnémeti, stb.);
- ugyanez ismétlődik meg kvalifikációval rendelkező potenciális pályakezdeikkel kapcsolatban, akiken a **szakmai gyakorlatot, múltat kérik számon.**

Nyilvántartott álláskeresők száma (2010)

Megnevezés	Nyilvántartott álláskeresők száma összesen (fő)	180 napon túli nyilvántartott álláskeresők száma összesen (fő)	Egy éven túl nyilvántartott álláskeresők száma összesen (fő)
<i>Forrás: (TeIR) KSH-TSTAR</i>			
Abaúj-Hegyközi	2 262	1 457	1 015
Bodrogközi	2 593	1 579	1 007
Edelényi	4 982	2 563	1 350
Encsi	3 437	1 988	1 367
Kazincbarcikai	6 598	3 694	1 687
Mezőcsáti	1 837	893	419
Mezőkövesdi	3 191	1 686	832
Miskolci	21 943	13 746	8 019
Ózdi	9 436	5 898	3 330
Sárospatak	2 768	1 626	1 013
Sátoraljaújhely	2 146	1 148	627
Szerencsi	4 781	2 687	1 205
Sziksói	2 486	1 511	958
Tiszaújvárosi	2 539	1 484	770
Tokaj	1 585	892	486
Megye összesen	72 584	42 852	24 085
Országos összesen	591 278	84 400	75 900

- az Európai Unió közelmúltban elkészült „EU–2020 gazdasági stratégiája” a jelzett időpontig a 20 és 64 év közöttiek foglalkoztatási rátáját a jelenlegi 69 %-ról 75 százalékra tervezi növelni: a nők, az idősebb munkavállalók bevonása és a bevándorlók jobb munkaerő piaci integrálása révén; Magyarország az ugyanilyen korú népességre vonatkozó jelenlegi 60,4 %-os rátáját szintén 75 %-ra kívánja emelni 2020-ra, vagyis a teljes konvergenciát tervezi megteremteni az Európai Unióval; ez a célkitűzés **még inkább feladja a leckét Borsod-Abaúj-Zemplén megye számára;**
- a 2007-2010 közötti **munkaerőpiaci képzések**, az „Út a munkához” (ÚTAM) képzési programban résztvevők 50 %-a roma származású volt; a „Lépj egyet előre I.-II.” program keretében a képzések építőipari, kereskedelmi, gépkezelői, szociális segítő szakok és felzárkóztató (7-8. osztály) célúak voltak; a programokon **a roma származásúak aránya 90 % volt;**
- **a képzésben résztvevők** száma 2007-2010 között meghaladta a 600 főt; a képzések 80 %-át az ÉRÁK (mai nevén Türr István Képző-és Kutató Intézet Miskolci igazgatóság) bonyolította;
- **a bérek alakulása** – növekedését és abszolút értékét tekintve – is elmarad az országos átlagtól; megyénkben a 2010-es bérszínvonal nem érte el az országos átlag 85 %-át (ez a mutató 10 évvel ezelőtt még 87 % volt), illetve Közép-Magyarország 75 %-át.

2.8. Szociális helyzet:

- Magyarországon a **szegénységi arány** azon személyek aránya, akik a társadalmi juttatások előtt a szegénységi küszöb alatti jövedelemmel rendelkeznek; ez a küszöb (az adott országban szabadon elkölthető „medián” jövedelem 60 százaléka – EUSTAT) a 2000. évi 17 %-ról 2009-ben 28,9 %-ra emelkedett, 15,1 %-kal (3,8 százalékponttal) meghaladva az EU 27-ek átlagát; az olló tehát nyílik;

- **az aktív korúak ellátását** szolgáló támogatások közül rendszeres szociális támogatásban 72 ezren (27 ezer Ft/fő), rendelkezésre állási támogatásban mintegy 167 ezren (31 ezer Ft/fő) részesülnek; a két támogatási forma a 18-61 éves lakosokra viszonyított aránya megyénként jelentős eltérést mutat, legmagasabb megyénkben: az országos átlag 2,7-szerese.
- **a gyermekek szociális helyzete** alapján adható rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben 2009-ben országosan 554 ezer 25 éven aluli személy részesült, közel felük Észak-Magyarországon és az Észak-Alföldön; a 2009 végén rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesültek 68 %-a a nyugdíjminimumnál alacsonyabb családi jövedelemmel rendelkezett; megyénkben részesedésük megközelítette a 78 %-ot;
- 2009-ben az önkormányzatok mintegy 138 milliárd Ft-ot költöttek támogatásokra; az egy lakosra jutó **önkormányzati támogatás** átlagos összege megközelítette a 14 ezer Ft-ot, ezen belül Borsod-Abaúj-Zemplén megyében meghaladja a 30 ezer Ft-ot

2.9. Településszerkezet, önkormányzatok:

- a megye – **358 (!)** településével – az ún. aprófalvas kategóriába tartozik;
- az M30-as út mentén a Miskolc-Kassa tengely (Szikszó, Encs, Hidasnémeti) térségében, valamint Miskolc-Szerencs-Sárospatak-Sátoraljaújhely térségében, a Bodroghözben, és az Ózd, Kazincbarcika, Sajószentpéter, Miskolc, Tiszaújváros észak-déli tengely északi térségében található a települések közel 87 %-a; **28 település város**, a többi **283** település, a települések 79 %-a, hátrányos helyzetű, dominánsan kistelepülés;
- a megyei rendezési tervben megadott logisztikai szempontból megjelölt települések:
 - logisztikai központként:
Hidasnémeti, Sátoraljaújhely, Bánréve, Miskolc, Mezőkövesd, Tiszaújváros;
 - agrárlogisztikai központként:
Gönc, Sárospatak, Szerencs, Szendrő.
- **az önkormányzatok állandó működési forráshiánnyal küzdenek**, intézményhálózatuk rossz, sokszor lepusztult állapotban van, döntő többségük minden erőfeszítés ellenére sem képes megfelelő élet-, lakó-, munka- és tanulási feltételeket teremteni az ott élők számára

Kistérség	Székhely	Terület (km ²)	Lélekszám	Település
Abaúj–Hegyközi kistérség	Gönc	440,48	15 123	24
Bodroghközi kistérség	Cigánd	400,53	17 804	17
Edelényi kistérség	Edelény	783,21	36 155	47
Encsi kistérség	Encs	449,44	24 241	36
Kazincbarcikai kistérség	Kazincbarcika	459,99	62 181	32
Mezőcsáti kistérség	Mezőcsát	378,56	14 788	9
Mezőkövesdi kistérség	Mezőkövesd	679,66	43 664	21
Miskolci kistérség	Miskolc	1006,44	271 220	40
Ózdi kistérség	Ózd	550,13	72 266	29
Sárospataki kistérség	Sárospatak	477,81	26 385	16
Sátoraljaújhelyi kistérség	Sátoraljaújhely	311,10	23 879	19
Szerencsi kistérség	Szerencs	498,95	44 337	18
Szikszói kistérség	Szikszó	299,91	19 338	23
Tiszaújvárosi kistérség	Tiszaújváros	256,25	33 348	16
Tokaji kistérség	Tokaj	255,82	14 222	11

2.10. Települési infrastruktúra, életminőség:

- városokban több a komfortos, újabb lakások aránya. 2006-ban 283 447 lakást tartottak nyilván, száz lakásra megyénkben 256 fő jutott; mára jelentősen amortizálódtak a lakások, melyek felújítására a közeljövőben kellene sort keríteni;
- az elmúlt években pályázati forrásból több településen fogtak rehabilitációs beruházások, melyek eredményeként vonzóbbá vált a városok, falvak központjainak képe; ennek ellenére a megyében még sok elhanyagolt település található, melyek nem felelnek meg a kor követelményeinek;
- a közüzemi villamosenergia-hálózatból a háztartások fogyasztása a megyében mind abszolút, mind fajlagos szinten csökkent. (2004-ben egy háztartási fogyasztóra jutó havi villamosenergia-felhasználás 161,8 kWh 2009-ben 159,9 kWh);
- a földgázfogyasztás a megyében drasztikusan csökkent a háztartásokra jutó havi átlagos fogyasztás: 2004-ben 113,5 m³ volt, 2010-ben 75,9 m³
- a távfűtésbe és melegvíz-szolgáltatásba bekapcsolt lakások száma viszonylag állandó (a távfűtésbe bekapcsolt lakások száma 2004-ben 53 018, 2010-ben 53 233, a melegvíz-szolgáltatásba bekapcsolt lakások száma 2004-ben 47 930, 2010-ben 47 945). Jellemzően 4 városban van távfűtés;
- országos szinten az ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránya 95 %-os, Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 88,1 %;
- a szennyvízcsatorna-hálózatba lakások 65,9 %-a kapcsolódik, országosan: 72,4%;
- a megyében 1000 lakosra 269 vezetékes távbeszélő vonal jut, az internet előfizetések száma 2009-ben 101.971, országosan: 2.803.543 db – 4% alatt; kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt lakások száma 140.465 – 2006-tól fokozatosan csökkenő tendenciát mutat (2006-ban 157.054 előfizetőt tartottak nyilván), országosan: 2.212.578 – 5 alatt!

3. Részvétel a hazai pályázati rendszerekben

3.1. A pályázati aktivitás változása (1994-2011):

– **1994-2007 időszak:**

Phare kísérleti Program, ISZVP, Széchenyi terv, Új Magyarország Fejlesztési Terv, Új Magyarország, Új Magyarország Fejlesztési Terv:

- az ISZVP keretén belül négy év alatt 11.300 db beadott, 7.500 db nyertes pályázat mutatta a pályázati aktivitást a megye társadalmi, gazdasági életének szereplői részéről;
- a többi pályázatok megyei adatairól egzakt adatokkal nem rendelkezünk, de valamennyi esetben ezres nagyságrend jellemezte megyénket;

Phare Credo, Phare CBC, Interreg, ETE, IPA:

- o egzakt adatokkal nem rendelkezünk, de valamennyi esetben tízes, összesen százas nagyságrend jellemezte megyénket; 2005-2011 között 120 pályázat 13 milliárd forint forrást hozott; megjegyzendő: a nyugati-határmenti programok jóval nagyobb keretösszeggel zajlottak;

– 2007-2011 időszak:

a 15 önkormányzati kistérségi társulás, az LHH települések, LEADER akciócsoportok pályázati aktivitása az ÚMVP (AVOP) és LEADER források felhasználásában 2007 – 2010 közötti időszakban nagymértékű volt, a források 100 %-ban felhasználásra kerültek (forrás: NVH 2010. decemberi „ÚMVP 2007-2013 félidei zárójelentés” és személyes interjú);

a 15 önkormányzati kistérségi társulás pályázati aktivitása az operatív programok forrásaira alacsonyabb mértékű volt (forrás: www.nfu.hu);

- az **ÚSZT 2007-2011 évi „A Regionális Operatív Programok eredményei” című jelentésében** az ÉMOP 2007 – 2010 között rendelkezésre álló forrásainak 57,3 % -ára van kötelezettségvállalás, 50,6 %-ára szerződés; eddig a **támogatott projektek 22%-a zárult kifizetéssel.**;
- **B-A-Z megyei pályázati eredmények 2007-2010** (forrás: www.nfu.hu):
(az ÉMOP-ra beérkezett: 2.104 db; GOP: 1.936 db; KEOP: 491 db; KÖZOP: 14 db; TÁMOP: 823 db, TIOP: 114 db, VOP: 1 db)
Összesen beadott pályázat: 5.534 db
Támogatott pályázat: 2.720 db , amelyek 90 % a rendelkezik támogatási szerződéssel.

3.2. Az EU-s pályázati forrásokból megvalósított önkormányzati és önkormányzati vállalkozások által megvalósított fejlesztések (kiemelve kis projektek):

- települési fejlesztési tervek, kistérségi fejlesztési stratégiák és operatív programok kidolgozása (15 kistérségben 358 település, ebből 28 város és Miskolc);
- LEADER Kistérségek kialakítása, projektgenerálás és támogatások elbírálása, közvetítése;
- LEADER térségi programok szervezése, információs és tájékoztató szolgáltatások biztosítása (7 LEADER HACS csoport);
- települési központi terek, parkok felújítása, parkosítás;
- közintézmények, iskolák, óvodák, községházák felújítása;
- IKSZT beruházás és működtetés;
- játszóterek építése, felújítása;
- belterületi utak, járdák felújítása, építése;
- vízvezető árkok tisztítása;
- munkanélküliek közhasznú foglalkoztatása;
- szociális foglalkoztatók működtetése;
- szociális földprogram működtetése;
- roma felzárkóztató programok szervezése, civil szervezetekkel, kisebbségi önkormányzatokkal együttműködve;
- roma lakosság részére lakás, telek biztosítása (kormányzati program);
- e-közigazgatás, informatikai fejlesztések;
- szociális ellátó rendszer fejlesztése;
- információs pontok, kistérségi munkaszervezetek tárgyi, technikai fejlesztése;
- faluházak, kézműves műhelyek létesítése és működtetése;

- közösségi rendezvények hagyományőrző és hagyomány teremtő kulturális rendezvények, táborok szervezése;
- tanösvények kialakítása;
- turisztikai fejlesztések (bor-út, várturizmus, természetturisztikai fejlesztések, önkormányzati épületek turisztikai szálláshely funkciójának kialakítása, civil falusi szálláshelyek létrehozása);
- határon átnyúló kulturális, képzési, turisztikai együttműködési programok.

3.3. Lehetőségek, eredmények:

- 2007-2013 tervezési időszak pályázati feltételei: 2007-2010 időszakban volt, és 2011-2013 időszakra van pályázható ÚSZTP, ÚMVP és LEADER, agrár- és vidékfejlesztési forrás;
- az LHH kistérségekben (283 vidéki településben) megvalósult projekteknek gazdasági eredményei 3-5 év múlva lesznek érezhetőek az életminőség javulásában;
- a településfejlesztések kedvezően hatnak a vonzó településképek kialakítására;
- a roma kisebbségi képzések megalapozzák, lehetővé teszik a kisebbség bevonását és részvételét az LHH települések felzárkóztató programjainak megvalósításába;
- a megye vidéki térségeiben, az életminőség javulásának szűk keresztmetszete továbbra is a megélhetési lehetőségek hiánya és az alacsony jövedelemszint maradt;
- ennek egyik oka a vidéki lakosság alacsony mobilitása, amely a falvak elérhetőségének (felújításra szoruló úthálózat) és a közösségi közlekedésnek a problémáiból fakad (ritkuló járatok);
- a másik ok a nehezedő vállalkozási körülmények mellett a megfelelően felkészült és rendszeres, jó minőségű munkavégzésre alkalmas munkaerő hiánya.

3.4. Alapvető problémák a vidéki településeken:

- több korosztály munka és gyakorlati ismeretek nélkül (többgenerációs családon belüli munkanélküliség);
- iskolázottság és elemi munkatapasztalatok hiánya;
- az LHH térségben a képzett, kiképzett, aktív korú roma lakosság tudása nem hasznosul (kb. 200-300 fő kiképzett cigány személy foglalkoztatásának megoldatlansága, stb.);
- a köz- és vagyonbiztonság gyenge állapota (különösen az abaúj-hegyközi, encsi, edelényi, ózdi kistérségek településein);
- önkormányzatok, önkormányzati intézmények, valamint civil szolgáltató szervezetek önerős, pályázati projektek előfinanszírozáshoz szükséges forrás hiánya;
- a korábbi fejlesztések hitelállományának terhei;
- gazdasági és finanszírozási pénzügyi ismeret hiány;
- a belterületi utak minősíthetetlen állapota (fizikai elérhetőség, helyi járatok, vasút korlátai);
- kihasználatlan önkormányzati területek és vállalkozói ingatlanok;
- a közmunkaprogram segít a települési arculatának fejlesztésében, az élhető környezet alakításában, azonban nem jelent gazdasági és jövedelmezőségi fejlődést;
- a természetvédelmi szervezetek és területek bevonása a környezettudatos gazdaságfejlesztésbe (erdőgazdálkodás, telepítés: kihasználatlan lehetőség munkahelyteremtésre);
- a települések 49 %-ában nem megoldott a szilárd hulladék lerakók rekultivációja (*kérdőíves felmérés adata*);
- a települések 20 %-ánál nem megoldott a szennyvízelvezetés (*kérdőíves felmérés adata*);
- a megye 358 önkormányzatából 196 (54%) önhibáján kívül hátrányos helyzetűnek minősített.

3.5. A helyi fejlesztések megvalósulásának, a tervezett fejlesztések működésének akadályai:

- kevés, nem elég erős a lakosság gazdasági érdekeit képviselő, szervező és vezető „humán erőforrás” (megyei és kistérségi szinten operatív munkára alkalmas szakemberek, menedzserek, vezetők);
- hiányzik a beruházásokhoz szükséges önerő, nincsenek tőkepiaci ismeretek;
- hiányzik a projektek megvalósításához és működtetéséhez szükséges szakmai és menedzsment ismeretekkel rendelkező szakemberek béréhez szükséges forrás (pályázatokban erre a célra fordítható és pályázható összeg mértéke nagyon alacsony, a piacra jutáshoz legalább egy évre szükséges működtető menedzsment bérköltséggel a pályázók nem rendelkeznek);
- a vidéken élő felsőfokú végzettséggel rendelkező pályakezdő fiatalok bérforrás hiányában nem jutnak munkához, így gyakorlatot sem szerezhetnek.

3.6. A pályázati aktivitással összefüggő fő problémák:

- a kistérségekben mértékadó gazdasági fejlődéshez szükséges megyei szakmai koordináló és menedzsmentszervezet hiánya (korábban volt);
- hiányzik az összehangolt partneri együttműködés a megyei területfejlesztési tanács, a kistérségi társulások, a kamarák, az ÚMVP megyei szervezete és a LEADER hálózati munkaszervezetek, valamint az ÚSZT megyei tanácsadói hálózatával (korábban volt);
- hiányzik a kistérségi információs és tanácsadó munkaszervezetek, irodák operatív fejlesztő munkájának összehangolása és interaktív együttműködése a megyei szakmai koordináló és menedzsment szervezettel (korábban volt);
- hiányzik a pályázáshoz szükséges önkormányzati, intézményi, civil és vállalkozói önerő forrás, illetve a megnyert projekt megvalósításhoz szükséges finanszírozási előleg;
- hiányzik a családi gazdaságok által megtermelt javak integrált piacrajutási feltételeihez szükséges szervezet és szakértelem;
- a rendelkezésre álló források felhasználásában hiányzik az önkormányzati társulások cselekvési képessége (közös értékesítést, mg-i termékek feldolgozottságát lehetővé tevő és jövedelmező munkahelyet teremtő önkormányzati társulások és beruházások megvalósítása és működtetése);
- nagyobb értékű projekttervek elkészítéséhez nincs önerő, tervek nélkül a projekt koncepció nem pályázatképes (tervkészítéshez szükséges előfinanszírozás hiánya);
- a megye vidéki térségében meglévő kezdeményezések sokszor magukra maradnak, hiányzik a markáns érdekképviselő, a lobbierő, a megyei 28 város és Miskolc differenciált kistérségi és megyei érdekérvényesítési jellemzői.

Összefoglalás:

- a helyzetértékelésből egyértelműen kiderül, hogy a **megye korábban megfogalmazott stratégiai céljait** (versenyképes gazdasági szerkezet kialakítása, fenntartható agrárstruktúra és a települések együttműködésén alapuló vidékfejlesztés, a megyei lakosság képzettségi, műveltségi szintjének növelése, a minőségi életkörülmények megteremtése, a megye felzárkóztatása az ország fejlettebb területeihez) – **a tisztességes törekvések és részeredmények ellenére – alapvetően nem sikerült megvalósítani;**
- a megye **még mindig magán cipeli** a 20 évvel ezelőtti gazdasági összeomlás máig ható terheit, melyeket a világválság tovább fokozott, fokoz;
- a meghatározó mutatók: GDP (megyénkben az 1970-es években az országos átlag 111 %-a volt, 1995-ben 70 %, ezért is jött az ISZVP; 2009-ben 61 % – óriási visszaesés);

- a munkanélküliség (2000-ben 56 ezer fő, 2011. I. félévében 74 ezer fő: munkaügyi központ adata), foglalkoztatás, az életminőség, a megtartó erő tekintetében nemhogy javulás, de romlás tapasztalható; **a tervezett felzárkózás helyett a további leszakadás a jellemző;**
- a jövedelmi viszonyok jóval az országos átlag alatt: a pályakezdő diplomások fizetése **fele a budapestinek;**
- a 358 önkormányzatból önhibáján kívül hátrányos helyzetű 196; szinte valamennyi önkormányzatot adósságok terhelnek, sok helyen **a napi működés is gondot jelent;**
- a lakosság száma, ezzel együtt szellemi potenciálja **drámai módon csökken;**
- egyre jellemzőbb az ún. **mélyszegénység,** és nem csupán az igen jelentős arányt képviselő cigány lakosság körében;
- annak ellenére, hogy az önerő előteremtése is gondot jelent, jelentős a pályázati aktivitás, de
- **a jelenlegi, minimálisan differenciáló pályázati/támogatási rendszer mellett a megyének esélye sincs a kedvező változásokra; a kistelepülések döntő hányada pedig szinte halálra van ítélve.**

II. A meglévő és elérhető erőforrásokra alapozott fejlesztési irányok, koncepcionális javaslatok a 2011-2013-as időszakra

(bekalkulálva a jelenlegi pályázati rendszer korlátait)

A fejlesztési „konceptiót” a fejlesztési célok által orientáltan és csoportosításban készítettük el: a megyei területrendezési terv figyelembevételével, a kormányzati stratégia fejlesztési programja alapján, a megye természeti erőforrásaira és környezeti értékeire, valamint a jelenlegi helyzetértékelésre tekintettel.

1. A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei fejlesztési koncepció közvetlen céljai

1.1. Fő cél:

- tartalmi szempontból: tartós munkahelyeket teremtő beruházások megvalósítását és nyereséges működtetését biztosító támogatási források elnyerése és hasznosítása;
- működési szempontból: a tartalom megvalósításához szükséges projektek, feltárása, megyei szintű vezetési rendszer támogatása.

1.2. A fő cél elérését megalapozó részcélok:

- környezeti és energetikai fejlesztések;
- fizikai (közlekedés) és informatikai (hálózati kapcsolatok) elérhetőség javítása;
- humán erőforrás fejlesztés;
- egészség és életminőség fejlesztő szolgáltatások fejlesztése;
- idegenforgalmi fejlesztések.
- kistermelők munkájára alapozva minőségi mezőgazdasági termékek termelése, feldolgozása és közös marketingje – az önkormányzati tulajdonú földterületeken és önkormányzati társulás alapján megvalósuló – agrárlogisztikai beruházások és piacképes működést biztosító kiemelt nagyprojektek támogatásával, megvalósításával.

2. A 2011 – 2013 időszakban a fejlesztésekhez rendelkezésre álló erőforrások

2.1. Saját erőforrások:

(Saját erőforrás alatt értjük mindazon elemeket, amelyekkel a megye települései és térségei rendelkeznek a tervezett projektek megvalósításához.)

- rendelkezésre állnak önkormányzati tulajdonban levő, beruházásra alkalmas területek (főleg az abaúj- hegyközi, encsi, szikszói, edelényi és bodrogi kistérségekben);
- rendelkezésre állnak önkormányzati tulajdonban levő, hasznosítható ingatlanok (a megye 28 kistérségi városában, ill. vonzáskörzetében);
- vannak támogatható, önkormányzati-vállalkozói partnerségen alapuló munkahelyteremtő beruházási projektek és projektötletek számos kistérségben;
- vannak alkalmazható, felkészült szakemberek, akik piaci bérezésért vállalnák a munkahelyteremtő piacképes beruházások üzemeltetését;
- van EU támogatásból kidolgozott agrárlogisztikai rendszerterv (innovációs forrásból készült megvalósítási és működési terv – Hidasnémeti); Innovációs forrás – 2006-2007;
- van önkormányzat szakértői teamje által kidolgozott, a Norvég Alaphoz beadott (forráshiány miatt elutasított) „Rekreációs és rehabilitációs szolgáltatási” komplex építési és működési terv (Aszaló: a volt katonai laktanya, előkészített, önkormányzati tulajdonú területére);

- a tartósan munkanélküli, LHH lakosok körében jelentős szakképzés valósult meg, mely lehetővé teszi a helyi erőforrások versenyképes hasznosítását (erdőgazdálkodás, turizmus, mezőgazdasági termelés, építőipar, stb. területén – betanított, ill. szakképesített munkaerővel);
- van újrahaznosítási (elektronikus készülékek, háztartási gépek) bontóüzem telepítési koncepció, van önkormányzat, amely saját tulajdonú területét biztosítaná a beruházáshoz; vannak kihasználatlan ipari parkok, ahova az üzemet telepíteni lehetne – Edelényben; vannak infrastrukturális fejlesztéshez szükséges tervek, társulási megállapodások;
- vannak térinformatikai fejlesztési társulások, tervek;
- vannak jó példák a különböző szervezetek együttműködésre: az önkormányzati társulások és munkaszervezeteik kistérségi szinten a civil szervezetekkel partnerségben látják el a humánszolgáltatási közfeladatokat (iskola, gyermekvédelem, kistérségi fejlesztési tervezés és tanácsadás, közműtársulások, stb.);
- vannak törekvések szociális szövetkezetek létrehozására;
- vannak foglalkoztatási és szakmai képzési programban referenciával rendelkező roma szervezetek;
- vannak munkahelyteremtő piac képes vállalkozást tervező civil szervezetek és személyek;
- vannak az alternatív energia előállítását és felhasználásában sikeres, előjáró személyek és szervezetek (Hangony, Bükk-Mak LEADER csoport), kialakult gyakorlat, hasznosítható tapasztalatok; vannak újabb törekvések, kezdeményezések; a legszélesebb körben pedig önkormányzati szándék; 181 önkormányzati online adatlap alapján:
 - 83 %-a szeretne ingatlanjaiban energiaracionalizálást;
 - 78 %-a kedvező finanszírozást igénybe venne az energiaracionalizáláshoz;
 - 38% tervezi az elkövetkezendő 3 évben energetikai projekt megvalósítását;
- van mintaértékű városi komplex terv: pl.: Ózdon a Rombauer terv;
- rendelkezünk saját megyei szintű komplex roma operatív programmal, amely 2002 óta nem vesztette el aktualitását.

2.2. Külső erőforrások

(Külső erőforrás alatt értjük mindazon elemeket, amelyekkel a megye települései és térségei mindenekelőtt pályázati úton juthatnak a tervezett projektek megvalósításához.)

Van pályázható, az önkormányzatok, civilek és civil szervezetek tervezett fejlesztéseinek megvalósításához rendelkezésre álló forrás az ÚSZT programban, az Operatív Programokban, a Regionális Operatív Programban, az ÚMVP, a LEADER, az ETE és az IPA, valamint egyéb EU-s programok meghirdetett pályázati kiírásaiban.

Fejlesztési prioritások lehetnek a megyében:

- természeti, gazdálkodási adottságokra alapozott gazdaságfejlesztés és foglalkoztatás;
- családi önfoglalkoztató gazdálkodás termékeinek közös értékesítése, feldolgozása és a piacra jutás biztosítása – logisztikai-, agrárlogisztikai hálózat megvalósítása;
- termék és terményfeldolgozó munkahelyek létesítése (önkormányzati társulással alapított, szakértő menedzser szervezet vezetésével);
- zöldgazdaság fejlesztése – erdőtelepítés, erdőgazdálkodás, zöldség, gyümölcs-termelés, alternatív energiatermelési alapanyag termesztése és kistérségi energiahaznosítása;
- LHH térségek úthálózatának felújítása – fizikai átjárhatóság, elérhetőség javítása;
- vagyonvédelem, közbiztonság, szociális jelzőrendszer működtetésére alkalmas térfigyelő kamerarendszer kiépítése és a működtetéshez szükséges bértámogatási lehetőség biztosítása;
- a gyermekvédelem és vagyonvédelem érdekeit szolgáló jogi szabályozás;
- gazdaság- és közösségfejlesztéshez szükséges képzési programok megszervezése, a képzettséggel rendelkezők bevonása a fejlesztési feladatok megvalósításába.

Az ÚSZT, az ÚMVP és az ÉMOP által meghatározott kitorési pontokkal harmonizáló 2011 – 2013 évi megyei területfejlesztési célterületei:

- versenyképesség fokozása, a piaci kereslet követelményeire alapozott projektek;
- foglalkoztatás fejlesztése a megye munkanélküli aktív korú népességének adottságait figyelembe véve;
- fizikai elérhetőség fejlesztése;
- információtechnológia fejlesztése;
- megye természeti adottságaira, gazdálkodási és környezeti értékeire alapozott munkahelyteremtő fejlesztések (turisztika, termékértékesítés és feldolgozás, fizikai elérhetőség, alternatív energia hasznosítás, erdőgazdálkodás, felzárkóztatás);
- a fejlesztések humán erőforrás szükségletét biztosító képzések (szakmai tanfolyamok, vállalkozói menedzsment ismeretek, hálózatok, társulások, partnerség).

3. Az online és személyes interjúk alapján készült projektgyűjtés eredménye, a közsférára 2011-2013 időszakra vonatkozóan, a projektek jellege, célja szerint:

Az előkészíthető projektek listája			
Sorsz.	Projekt jellege	Összes (db)	Támogatási érték (mFt)
1.	Országos szintű szolgáltatásfejlesztés	3	11 940
2.	Energieracionalizálás	26	9 042
3.	Bel-, csapadék-, árvízvédelmi műtárgyak	32	7 585
4.	Településfejlesztés	3	7 022
5.	Turisztikai attrakció	6	4 850
6.	Országos szintű vasútfejlesztés	2	4 800
7.	Önkormányzati intézményfejlesztés, felújítás	43	4 671
8.	Szennyvízelvezetés	7	4 268
9.	Önkormányzati út, híd járda felújítás	41	3 078
10.	Turisztikai jellegű településfejlesztés	9	2 214
11.	Kerékpárút	2	1 160
12.	Visszatérés a munkába, munkahelyteremtés	16	987
13.	Településfejlesztés, infrastruktúrafejlesztés	26	752
14.	Szociális bérlakás építése	1	500
15.	Rekultiváció, kármentesítés	4	434
16.	Ipari övezet, ipari park	2	270
17.	Egészségfejlesztési program	5	230
Összesen:		228	63 803

Az előkészített projektek listája			
Sorsz.	Projekt jellege	Összes (db)	Támogatási érték (mFt)
1.	Önkormányzati intézmények felújítása	41	17 196
2.	Közút, járda, híd	33	12 658
3.	Ár-, bel-, csapadékvíz védelmi műtárgyak	39	8 443
4.	Szennyvízelvezetés	8	7 963
5.	Megyei turisztikai attrakció	11	5 258
6.	Ipari övezet és ipari park kialakítása	6	2 440
7.	Munkaerőpiaci reintegráció	4	1 594
8.	Település rehabilitáció	9	1 089
9.	Kerékpárút	2	360
10.	Energetikai korszerűsítés	10	319
11.	Falusi infrastruktúra fejlesztése	5	117
Összesen:		168	57 437

Kapcsolódás a Duna-menti TEN-T közút hálózatokhoz 2011-2020	
6. prioritizált TEN – T projekt	
Kiemelt projektek	Projektjavaslat indoklása
M30 autópálya Miskolc – országhatár autópálya/autóút megépítése Miskolc - Szikszó Dél szakasz	Biztosítani a négysávós, elkerülő szakaszok megépítésével a régió kapcsolódását a szomszédos régiókhoz és a régió belüli, valamint a Duna régió gazdasági kapcsolatainak korszerű gazdasági vérkeringését
26-os főút fejlesztése Miskolc és az országhatár között	Biztosítani a négysávós, elkerülő szakaszok megépítésével a régió kapcsolódását a szomszédos régiókhoz és a régió belüli korszerű gazdasági kapcsolatok működését
37-es számú főút fejlesztése Gesztely és az országhatár között	Biztosítani a négysávós, elkerülő szakaszok megépítésével a régió kapcsolódását a szomszédos régiókhoz és a régió belüli korszerű gazdasági kapcsolatok működését
Vasút fejlesztés 22. prioritizált TEN-T projekt Bp – Miskolc-Kassa-Krakkó; Miskolc-Debrecen-Szeged-Arad-Temesvár; Bp-Miskolc-Nyíregyháza-Ungvár-Lemberg-Kijev	Gyors, kulturált közlekedésfejlesztés, az intermodalitás feltételeinek javítása

4. A megyei (2011-2013) önkormányzati, önkormányzati társulási és civil szervezeti projektlistában szereplő pályázott projektek fő célja:

- a meglévő természeti táji adottságokra alapozva, a korábban működő települési és közösségi termelési és szolgáltatási hagyományok hasznosítása, valamint a családi gazdaságok által megtermelt termékek piacra jutásának biztosítása;
- az LHH térségekben élő, aktív korú, tartósan munkanélküli lakosság felkészítése a tervezett fejlesztések megvalósítására, az aktív részvételre;
- a meglévő források – önkormányzati társulással, ill. partnerségben történő – pályázati lehetőségeinek hasznosítása (logisztikai központok, agrárlogisztikai központok és hálózat – szervezetfejlesztés és piacképes működés); a magas természeti értéket képviselő mezőgazdasági és erdészeti területek fenntartása, a mezőgazdasági termékek értéknövelése;
- árvízvédelem, vízkárelhárítás, vízrendezés (belvízi és vízrendezési), vízellátás, szennyvíztisztítás, folyószabályozás, vízminőség védelem (megyei és határon átnyúló projektek);
- önkormányzati intézményi fejlesztések, alternatív energiahasznosítási korszerűsítések;
- kerékpárút, közút és belterületi utak tervezése.

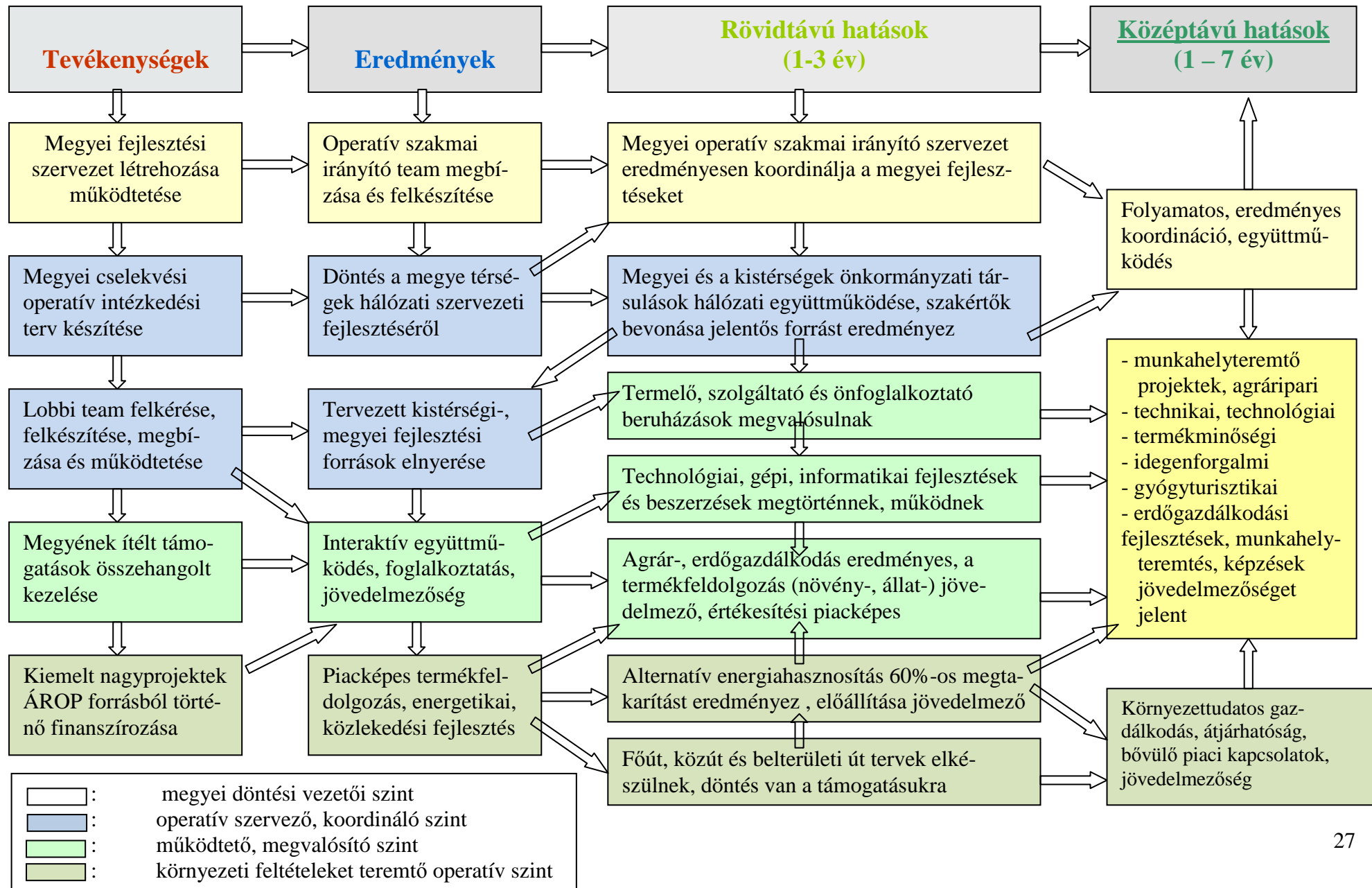
Az első két cél megvalósítása érdekében 200 millió Ft érték alatti kisprojekteket adnak be a vidéki önkormányzatok és civil szervezetek, magánszemélyek.

5. A 2011-2013-as célok megvalósításához végrehajtandó feladatok, szükséges akciók:

5.1. Megyei szinten (a 3.6. pontban jelzett problémák orvoslására):

- a fejlesztés megyei szervezeti rendszerének újraépítése, működtetése: erős, országos és megyei szinten mértékadó, akkreditált megyei ügynökség (mely egyben módszertani központ is), kistérségi szervezeti háló, településszintű szakembergárda szervezése, létrehozása, képzése;
- a partnerszervezetekkel (kamarák, egyetem, civil szervezetek, dekoncentrált és decentralizált fejlesztési és egyéb szervezetek) a kapcsolati háló újraépítése, a munka összehangolása;
- új, komplex megyei fejlesztési koncepció, stratégiai és operatív program kidolgozása;
- megyei szintű lobbizás megújítása (jogi előírásoknak megfelelően) és felkészítése (lobbizás a beadható illetve már beadott célszerű projekttámogatások elnyeréséért);
- a kialakított rendszer folyamatos, intenzív működtetése;
- a jó gyakorlat (best practice) széleskörű megismertetése;
- mindezekkel a következő EU tervezési és végrehajtási ciklusra való felkészülés szervezeti, személyi feltételeinek és tervezési alapküldetéseinek előkészítése;

**Borsod-Abaúj-Zemplén megyei fejlesztési koncepció; „beavatkozási logika”
(hatásútvonal terv 2011-2013-2020)**

5.2. Kormányzati szinten:

- a tervezett önkormányzati fejlesztésekhez szükséges a 100 %-os forrásbiztosítás, és a megvalósítás finanszírozási biztonságához 25 %-os előfinanszírozás az LHH térségekben;
- a KEOP pályázat kiírásának módosítása:
 - a lakos-egyenérték csökkentése, hogy a kistételek is tudjanak pályázatot benyújtani,
 - lehetőség legyen nagyobb vagy teljes mértékben pályázni szennyvízhálózat rekonstrukcióra,
 - az állami tulajdonú cégek is nyújthassanak be pályázatot szennyvízelvezetésre, és tisztításra;
- a fejlesztésekhez szükséges, szakértő menedzsment alkalmazási követelményének előírása és a működés 1-3 évében a menedzsment bérek évente csökkenő mértékű támogatása;
- az önkormányzatok és profitorientált gazdasági társaságok közös pályázását az önkormányzati kedvezőbb feltételekkel kéne lehetővé tenni;
- az elszámolások és kifizetések jelentős meggyorsítása;
- az önkormányzati (köz) szférára vonatkozóan a beadott pályázatok pozitív értékelése (2011-13 között közel 2000 milliárd forint uniós forrás áll Magyarország rendelkezésére).

Pályázható hazai OP-források a megyei közsféra részére, 2011- 2013-ban:

- országos szinten: TÁMOP, KEOP, GOP;
- regionális szinten. ÉMOP.

Pályázható források továbbá:

- ÚMVP és LEADER+;
- ETE forrás: EU tagországok határon átnyúló projektjei (SK és bármely tagország);
- IPA forrás: Magyarország és a nem EU tagország határon átnyúló projektjei (Ukrajna).
- az önkormányzati, civil vidékfejlesztés szereplői által az ÚMVP és LEADER célokkal harmonizáló forrásokra beadott pályázatok pozitív elbírálása.

A 2011-2013 években az ÚMVP forrásaiból az LHH kistérségi programban tervezhető források

St. szám	Kistérség	Népesség szám, (ezer fő)	Települések száma	Forrás, (mrdFt)
	Abaúj-Hegyközi	15,1	24	2,365
	Bodrogközi	17,8	17	2,158
	Edelényi	36,2	47	3,973
	Encsi	24,2	35	3,105
	Mezőcsáti	14,8	9	1,733
	Ózdi	72,3	29	4,348
	Sárospataki	26,4	16	2,383
	Szerencsi	44,3	18	3,024
	Sziksói	19,3	23	2,455
	Tokaji	14,2	11	1,798
	LHH Kistérségek összesen	284,6	229	27,342

Forrás: ÚMVP honlap, MVH interjú

6. A projektgyűjtés eredménye

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyében ÚSZT, ÚMVP, valamint LEADER források elnyerésére tervezett 2011 -2013 évi projektösszesítő tábla

Megnevezés	Beadható projektek	Koncepció szintű projektek	Ötletszintű projektek
Vidéki városok projektjei (28)	39	37	37
Miskolc MJ város projektjei	2	31	9
Vidéki települések projektjei (330)	137	183	212
Kistérségi társulás	8	23	13
Projektek száma összesen (db)	186	274	271
Forrásigény összesen (Ft)	58 199 385 302	60 728 734 737	4 326 982 998

A tervezett projektek és projektötletek részletes táblázatait a **mellékletekben** csatoltuk.

A projektek csoportosításának szempontjai:

- projektméret szerint (1 milliárd Ft feletti; 250 millió Ft és 1 milliárd Ft közötti; 250 millió Ft alatti);
- előkészítettség szerint (1. beadható; 2. koncepció szintű; 3. ötlet szintű);
- pályázható operatív programok szerint.

1 milliárd feletti támogatási igényű: 45 db, ebből beadható: 14 db, összesen: 30 milliárd Ft igény

250 millió felett – 1 milliárd alatt: 100 db, ebből beadható: 26 db, összesen: 11,8 milliárd Ft igény

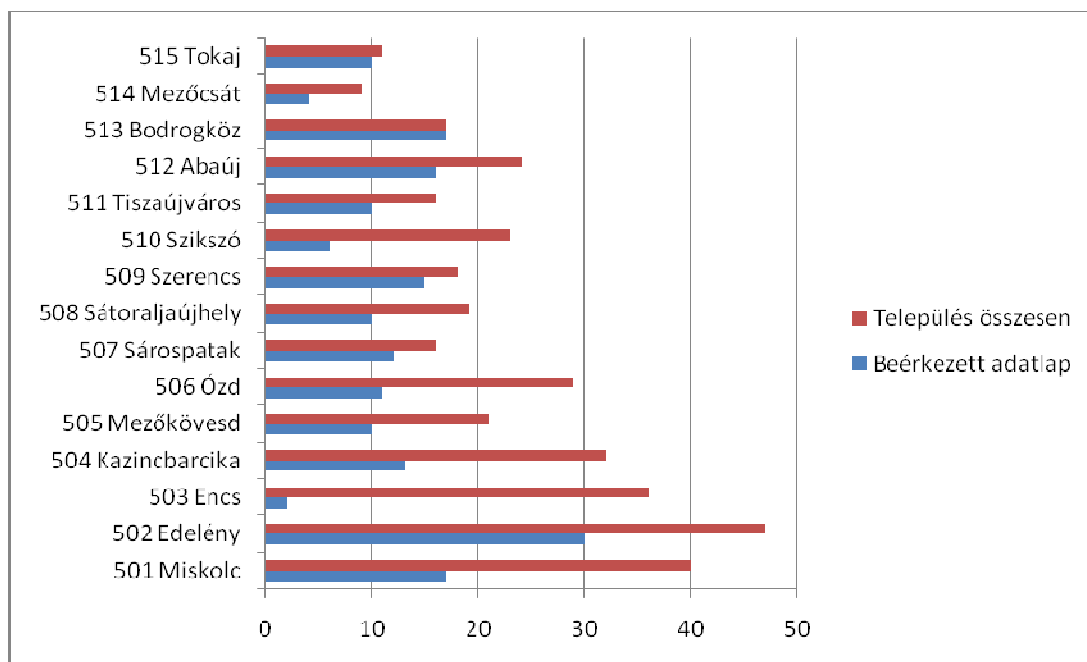
250 millió alatt: 617 db, ebből beadható: 146 db, összesen: 16,4 milliárd Ft igény

A beadhatóak forrásigénye mindösszesen: 58, 2 milliárd Ft

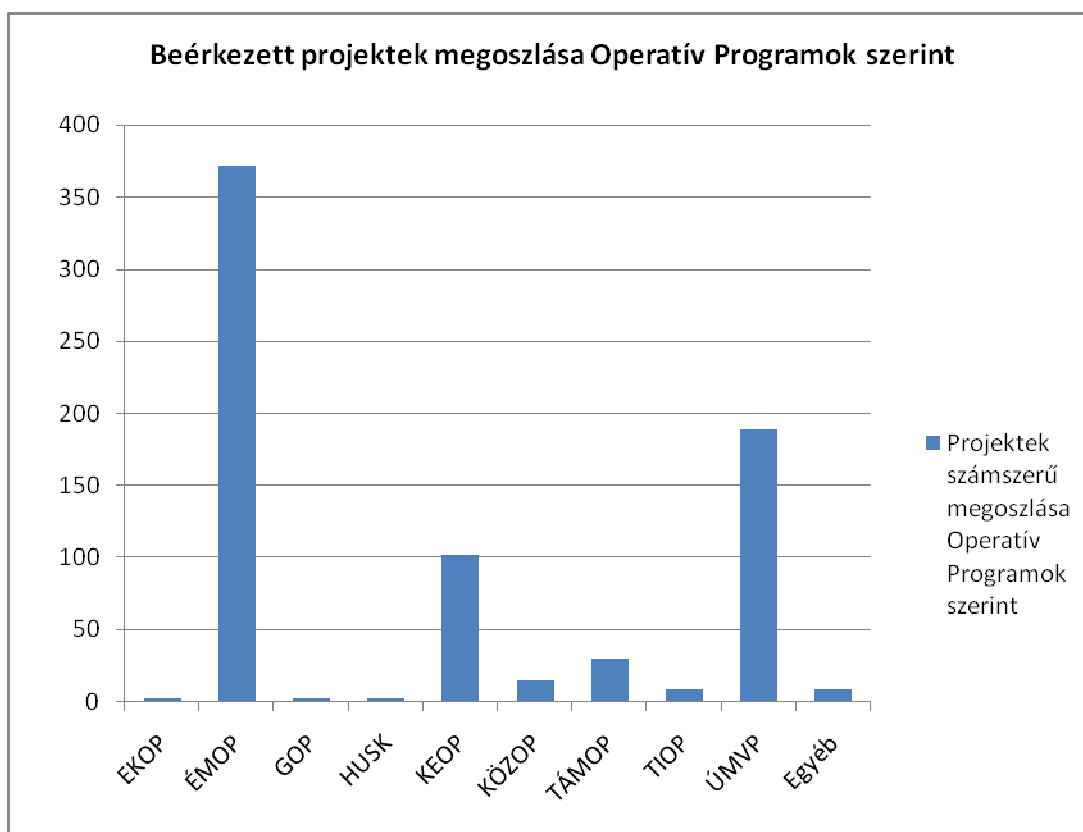
**Regionális projektgyűjtő felmérés
2011
B-A-Z megye kistérségei és települései**

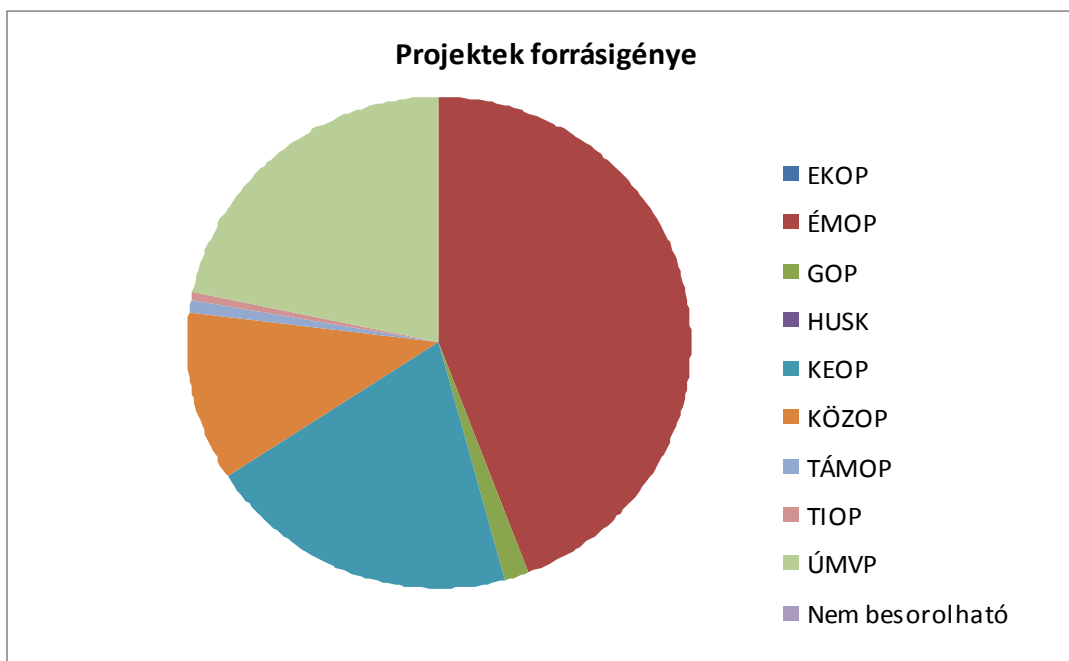
**Aktivitási mutatók
Települési szintű visszajelzések száma kistérségenként**

Borsod-Abaúj-Zemplén megye települései által beküldött projektek megoszlása operatív programok szerint

A beérkezett projektek megoszlása forrásigény szerint

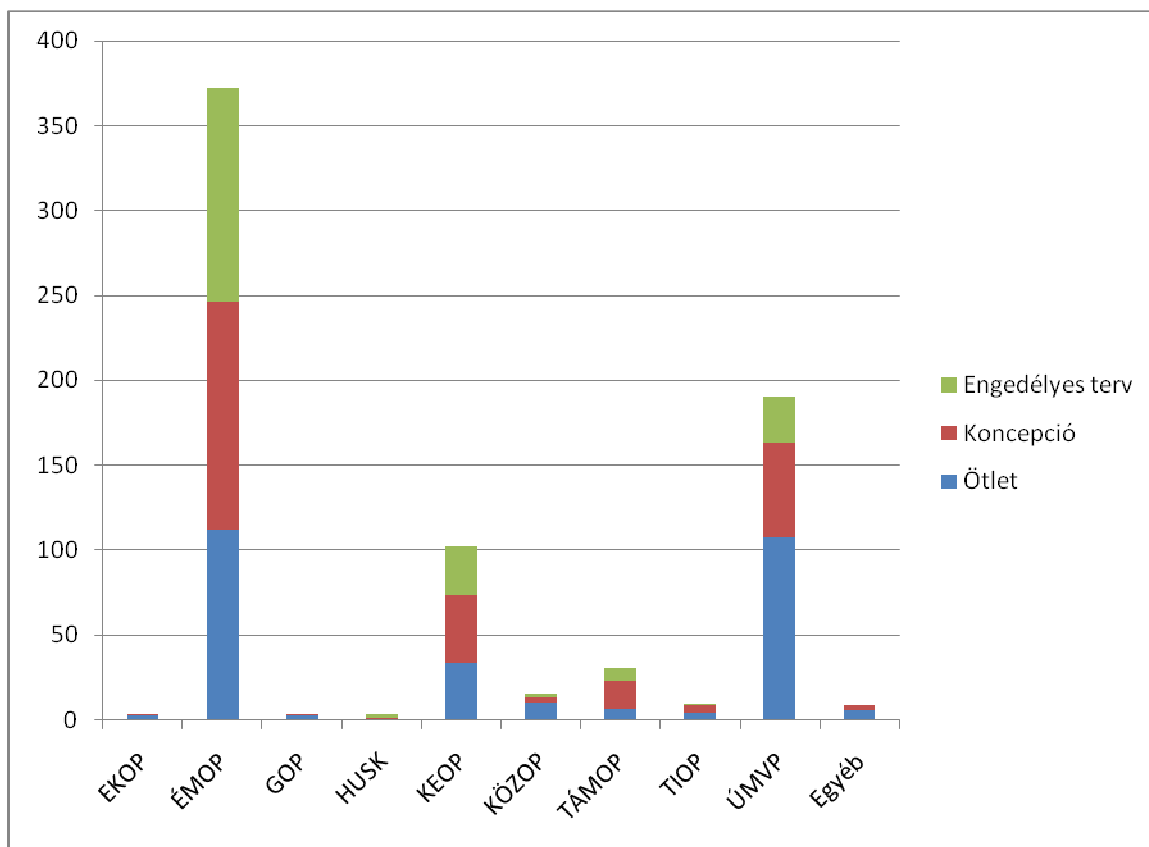

A beérkezett összes projekt szám- és forrásigény szerinti megoszlása táblázat

Operatív Program megnevezése	Projektek száma (db)	Forrásigény (Ft)
EKOP	3	295 000 000
ÉMOP	372	107 213 358 985
GOP	3	3 808 000 000
HUSK	3	445 531 700
KEOP	102	48 419 349 881
KÖZOP	15	26 699 100 000
TÁMOP	30	2 571 664 010
TIOP	9	1 107 734 400
ÚMVP	189	52 715 895 206
Nem besorolható	9	36 000 000
Összesen	735	243 311 634 182

Az adatok zárásának időpontja: 2011. augusztus 17.

Operatív Programok megoszlása előkészítettségi szint szerint

Operatív Programok megoszlása előkészítettségi szint szerint táblázat

Megnevezés	Ötlet	Konceptió	Engedélyes terv
EKOP	2	1	0
ÉMOP	112	134	126
GOP	2	1	0
HUSK	0	1	2
KEOP	33	40	29
KÖZOP	10	3	2
TÁMOP	6	17	7
TIOP	4	4	1
ÚMVP	107	56	27
Egyéb	5	3	0
Összesen	281	260	194

Az adatok zárásának időpontja: 2011. augusztus 17.

III. Javaslatoak a leghátrányosabb helyzetű megyéknek a jelenleginél sokkal hatékonyabb támogatására

Alapvetések:

- az elmúlt 6-8 évben és a jelenleg is működő pályázati/támogatási **rendszer nem egyszerűen konzerválja, de rontja** a leghátrányosabb helyzetű megyékben kialakult állapotokat, kilátástalanná teszi a kilábalást: az ÚMFT eddigi pályázati eredményeit vizsgálva érdekes következtetésekre juthatunk:
- szinte minden megye esetében a beadott pályázatok fele (minimális szórással) nyert támogatást, az igényelt támogatás (nagyobb, de egy viszonylag szűk sávon belüli szórással) szintén az **50% körül** mozog; mintha eleve leosztás történe;
- **nem érzékelhető az a differenciálás**, amely nélkülözhetetlen lenne a felzárkóztatási célok megvalósításához;
- **a nagyon egyenlőtlenek kvázi egyenlő kezelése történik;**
- az operatív program kiírásai az önkormányzati szféra számára főleg az infrastrukturális területen nyújtanak lehetőséget, de a **munkahelyteremtés szempontjából nem**; arra kisebb összegek célirányos delegálása szolgálhatna az OP-k révén is;
- az Európai Unió szolidaritási és térségi kohéziós politikájával összhangban, a megyénkben élő emberek **alapvető emberi joga** és elvárása, hogy ugyanolyan jogok és életfeltételek illessék meg őket, mint bármely más magyar állampolgárt;
- az **esélyegyenlőség** alapelvét figyelembe véve megkerülhetetlen az ország különböző térségei közötti társadalmi, gazdasági és kulturális különbségek csökkentése, felszámolása.

Lehetséges megoldás a 2014-2020-as tervezési és végrehajtási ciklusra vonatkozóan:

- az 1996 és 2000 között alkalmazott „**borsodi modell**” (ISZVP) tapasztalatai alapján megfogalmazhatóak egy hatékonyabb támogatási rendszer fő elemei, előnyei; lényege:
- **a központi támogatási rendszer mellett** – azt kiegészítve – a leghátrányosabb helyzetű megyék saját programot készíthetnek, mely alapján külön decentralizált forrást kapnak; arra – **kormányzati kontrollal** – a megyei specialitásoknak megfelelő pályázati kiírásokat jelentethetnek meg, a pályázatokról önállóan dönthetnek;
- érvényesülnek az EU-s alapelvek: **programszerűség, partnerség, a humán és pénzügyi erőforrások integrációja, decentralizáció, differenciálás és különösen a szubszidiaritás elve**;
- a fejlesztésben részt vevők a közösen elkészített és a **megyei döntéshozó testület** által elfogadott **megyei koncepció, stratégia és operatív program** alapján mindig **az egész megvalósulását tartják szem előtt**, amikor a rész megvalósulásán dolgoznak, vagyis a fejlesztéshez fűződő közös érdekeknek adnak előnyt az egyediekkel (projektelvűség) szemben;

- fontos követelmény, hogy **a program mind célrendszerében**, (a program prioritásaihoz igazodóan integráltan kezeli a fejlesztés gazdasági, foglalkoztatási, infrastrukturális és szociális oldalait, mivel csak e területek együttes fejlesztése vezethet eredményre), **mind eszkörendszerében** (a programhoz decentralizált források tekintetében, a finanszírozás és felhasználás rendjét jogszabályi háttérrel alátámasztva) **integrált legyen**;
- ez a módszer és gyakorlat lehetővé teszi, hogy az országos, kormányzati és szakági minisztériumi fejlesztési törekvésekhez igazodva, azokkal nem ellentétesen, de **a helyi specialitások figyelembe vételével a megyei testület maga** határozza meg a decentralizált forrás felhasználásának célrendszerét és módját (nem figyelmen kívül hagyja az egyes jogszabályokban leírt alapkövetelményeket).
- ez a módszer képes olyan programok finanszírozására, amelyek a megye számára fontosak, de **a központi forrás-felhasználási kritériumok ezt nem teszik lehetővé**, másrészt egy projekten belül olyan témák és – ehhez kapcsolódóan – olyan elismerhető költségek finanszírozhatók, amelyekre egyébként – ha a központi kritériumokat vesszük figyelembe – nem találni lehetőséget;
- a megyék fejlesztési koncepciójához és programjához igazodóan **olyan fontos területek is fejleszthetőek, melyek finanszírozását az eddigi szabályozások nem vagy csak korlátozottan tették lehetővé**, illetve nem illeszthetőek bele a központi pályázati kiírásokba;
- a partnerség elve alapján lehetőség kínálkozik **az ágazati és megyei integrált források együttes működtetésére**;
- a módszer lehetővé teszi a fejlesztési források **koncentrálását**, a porlasztás minimalizálását;
- **a helyi forráskezelés átláthatóbb rendszert alakít ki**: az információ, a segítség, a pénz közelebb kerül a pályázókhoz, csökkentve a korrupció és a törvénybe ütköző cselekedetek megvalósításának lehetőségeit, egyidejűleg nagyobb **felelősséget delegál** a térség fejlődéséért elsősorban felelős választott testületre.

Miskolc, 2011. augusztus 18.

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Fejlesztési Ügynökség Közhasznú Nonprofit Kft.

dr. Némethi Lajos